

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA  
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

**Krajem vína – vinařská turistika jižní Moravy**

**Land of wine**

Student:

Kristýna Waldeckerová

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Václav Lednický, CSc.

Uherské Hradiště 2009

## **Poděkování**

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, panu doc. Ing. Václavu Lednickému, CSc., za jeho trpělivost, čas a ochotu poskytnout mi cenné rady a připomínky v celém průběhu vypracovávání bakalářské práce. Také chci poděkovat panu Ludvíku Michlovskému, starostovi obce Perné, za poskytnutí informací.

### **Místopřísežné prohlášení**

*„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.“*

V Uherském Hradišti dne: .....

.....

Kristýna Waldeckerová

## Obsah

1	Úvod .....	5
2	Metodika zpracování a cíl práce .....	7
3	Cestovní ruch – všeobecně .....	8
3.1	Novodobý cestovní ruch .....	9
3.2	Subjekt cestovního ruchu .....	10
3.3	Objekt cestovního ruchu .....	11
3.4	Typologie cestovního ruchu .....	12
3.5	Trh cestovního ruchu .....	13
4	Vinařství na Moravě .....	15
4.1	Historie vinařství .....	15
4.2	Výroba vína .....	17
4.2.1	Výroba bílého vína .....	17
4.2.2	Výroba červeného vína .....	18
4.3	Odrůdy révy vinné pěstované na Moravě .....	19
4.3.1	Bílé odrůdy: .....	19
4.3.2	Modré odrůdy: .....	19
4.4	Víno a jeho účinky na lidské zdraví .....	19
4.5	Správná degustace vín .....	21
4.6	Moravské vinařské stezky .....	24
4.7	Vinařské podoblasti .....	27
4.7.1	Vinařská podoblast Znojemská .....	27
4.7.2	Vinařská podoblast Mikulovská .....	28
4.7.3	Vinařská podoblast Velkopavlovická .....	29
4.7.4	Vinařská podoblast Slovácká .....	30
5	Výsledky vlastního průzkumu .....	31
5.1	Cestovní ruch a jeho předpoklady v mikroregionu Mikulovsko .....	31
5.2	Zhodnocení Mikulovska .....	42
5.3	Obec Perná .....	43
5.4	Vinař pan Josef Tkadlec .....	45
6	Závěr .....	48
	Použitá literatura .....	50

# 1 Úvod

Jsou oblasti, kde je jednoduché na první pohled poznat, že jejich život je spojený s révou a vínem. Jednou z těchto opravdu překrásných krajín je jižní Morava. Malá, avšak velmi pohostinná země vína, přírodních krás a také bohaté kultury.

Téma vinařství ke mně nepřišlo náhodou, ale po důkladném prozkoumání možností cestovního ruchu v oblasti kde studuji, v Uherském Hradišti. Zdejší vinařské oslavy, výstavy, vinné sklepy a vinařské stezky mi jasně ukázaly téma, které mě zajímá a kterému chci věnovat další řádky mé bakalářské práce.

Víno úzce souvisí s cestovním ruchem, neboť lidé od nepaměti jezdili do vinorodých oblastí za dobrým vínem.

Přímo u vinaře jsou zaručeny ochutnávky mnoha různých vzorků a v příjemné atmosféře sklepa je možnost o víně podebatovat. Nikde jinde se také nenaskytne jedinečná příležitost nahlédnout do sklepního hospodářství, projít se často velmi dlouhými sklepními chodbami a obdivovat třeba krásu starých lisů a dřevěných, ručně dělaných sudů. Turista zde nasaje typickou vůni tvořenou dřevem a vínem, může vnímat vlhkost ve sklepech, kde uzrávají někdy opravdu velké vinné skvosty.

Na Moravě návštěvníkovi zachutná všechno, nejen víno, proto správnou návštěvu sklepa provázejí krajové gastronomické speciality – uzená masa, klobásy, pečené kachny, domácí sýry nebo hodové koláče. Na podzim se k mladým vínům podává svatomartinská husa. A toto je právě ten regionální, domácí a tolik žádaný cestovní ruch.

Nejoblíbenější odrůdy vína lze vyjmenovat jen těžko, hlavní půvab moravských vín totiž spočívá v jejich rozmanitosti, založené jak na velkém počtu pěstovaných odrůd, tak členitosti krajiny.

Putování za vínem jižní Moravou nezbytně provází zvědavost. Víno jedné odrůdy mívá díky rozdílnému teritoriu vinařských podoblastí pokaždé jiný výraz a vyniknou v něm jiné chuťové tóny.

Lákadlem pro turisty do těchto oblastí mohou rovněž být vinařské slavnosti, zejména pak vinobraní. Slavnosti vína provázejí kromě nezbytných degustací historické průvody, jarmarky, ochutnávky gastronomických specialit i zábavné programy pro všechny věkové kategorie.

Záleží jen na jedinci, zda si vybere Znojenské historické vinobraní, Pálavské vinobraní v Mikulově, vinobraní ve Velkých Pavlovicích, Bzenecké krojované vinobraní, nebo jiné slavnosti, například ve Valticích, Strážnici, Uherském Hradišti, Dubňanech či v Hustopečích.

Úvodem bych se chtěla ještě zmínit o trendu dnešní doby, a to o Moravských vinařských stezkách. Jedná se o dlouhodobý projekt kulturního dědictví a rozvoje vinařské turistiky na jižní Moravě. Přibližně od roku 1999 je realizován ve spolupráci s asi 280 vinařskými obcemi a dalšími partnery. Je to výjimečná síť cyklistických tras, které spojují „to nejlepší z vinařství a památek na jižní Moravě“. Tyto jedinečné trasy jsou navrženy tak, aby ukázaly atraktivitu krajiny, malebnost vinic, vinné sklepy a v neposlední řadě historické a kulturní památky.

Vinařská turistika je úzce svázaná s respektem ke krajině, obnovováním lidových tradic a údržbou kulturního dědictví spjatého s vinařstvím.



Obr. 1 Trs hroznového vína

Zdroj: vlastní

## 2 Metodika zpracování a cíl práce

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat mikroregion Mikulovsko, který vyniká svými dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a vinařskou turistikou, která má v těchto krajích už dlouhou tradici, nejvíce mě zajímala vinařská obec Perná, kterou jsem zkoumala podrobně.

Při zpracování teoretických stránek textu jsem se řídila zkušenostmi nabranými při studiu vinařství z knih, brožur a internetových stránek tomuto tématu určených.

Nejdříve popisuji vinařství jako takové. Jeho historii, výrobu červených a bílých vín, nejčastěji pěstované druhy vína u nás, působení vína na lidské zdraví a také jsem se probrala celou oblastí jižní Moravy, kde se víno pěstuje.

Metoda zpracování mé práce byla taková, že jsem si zjistila možnosti cestovního ruchu v této oblasti, zabývala jsem se celkovou turistickou návštěvností v regionu a turistickou vybaveností. Poté jsem prošla jednotlivé obce, zjistila, co která nabízí turistům a co by mohla případně změnit nebo zlepšit, a vybrala jsem si vinařskou obec Pernou. Snažila jsem se zjistit, zda v této malé obci, která čítá pouhých 764 obyvatel, se může tvořit, či existuje významný cestovní ruch. Dalším bodem bylo zjistit zde možnosti ubytování, stravování a turistických atraktivit, počet jednotlivých sklepních hospodářství, které slouží pro turisty. Vyhledala jsem trasu oblíbených vinařských cyklostezek a příliv turistů tuzemských i zahraničních. Také mě zajímaly akce spojené s vínem, a to především výstavy vín, slavnosti, vinobraní, hody a vliv těchto akcí na tvorbu cestovního ruchu.

Co se týče části výsledků vlastních průzkumů, měla jsem připravené otázky, které jsem pokládala přímo vinařům, rovněž velmi cenné informace mi poskytl Obecní úřad Perná a zkušený vinař pan Josef Tkadlec, který mi nabídl ubytování v této oblasti a dokonce mě nechal vyzkoušet si práci výroby, sběru a konečné degustace vína. Snažila jsem se komunikovat především s místními vinaři a vlastníky penzionů, kteří mi poskytli kvalitní odpovědi, a tudíž i materiál pro sepsání této práce.

### 3 Cestovní ruch – všeobecně

Cestovní ruch má opravdu dlouhou historii. Samozřejmě, že ne všechny cesty a pohyby našich předchůdců můžeme považovat za dnešní cestovní ruch, neboť měly účel nejčastěji vojenský či obchodní. S postupem doby se vlastnosti cest měnily.

Při psaní následujícího textu jsem se inspirovala publikací paní Marie Heskové.

Za nejstarší cestovatele můžeme bezpochyby považovat staré Řeky, Egyptany a Římány, kteří jako první začali využívat plánovaných cest.

Dalším významným obdobím rozvoje cestovního ruchu byl středověk, kdy především mladí šlechtici, kupci, či lidé z vyšších společenských tříd cestovali za poznáním, zkušenostmi. V této době už existují první jednoduché tištěné popisy cest a průvodci. S těmito průvodci se nejčastěji pojí jméno Karl Beadecker, což byl Němec, jehož popisy cest obsahovali kromě plánek, mapek, tras, údajů o památkách, dopravní spojení, ubytování i mnoho velmi praktických a podrobných rad pro cestování. Dílem francouzského filozofa Michela de Montaigne jsou popisy především lázeňských tras.

Známé postavy této doby jsou Marco Polo, či italský mořeplavec Kryštof Kolombus, jehož jméno se spojuje s rokem 1492, kdy objevil Ameriku. Mořeplavci přinášeli z cest zážitky a zprávy o národech, kultuře a životě obyvatel žijících na zemi.

Dá se říci, že cestovní ruch jak ho známe dnes, vznikl v roce 1841, kdy Thomas Cook, což byl zakladatel první cestovní kanceláře, uspořádal první hromadný organizovaný výlet s 570 účastníky vlakem z Leicesteru do Loughboroughu při příležitosti otevření železniční tratě.

Cook také jako první zorganizoval v roce 1855 zahraniční zájezd na Světovou výstavu v Paříži.

Ve svém počínání později uplatňoval spoustu prvků, které jsou dodnes s oblibou využívány, patří mezi ně tyto body:

- vypracování přesných popisů tras, časových harmonogramů a zabezpečování služeb pro potřeby účastníků zájezdu,
- uzavírání dohod se železničními společnostmi,
- používá roaming listy, které jsou určeny pro rezervaci předem zaplaceného ubytování,
- vydává blanketové listy (tyto listy opravňovaly uživatele ubytovat se, stravovat se a využívat další služby).



Na počátku 19. stol. nabraly na oblibě lázně a to v řadě evropských lokalit, včetně našich nejznámějších, Karlových Varů. Více však než kvůli zdraví se do lázní cestovalo kvůli prestiži a módnosti.<sup>[2]</sup>

### **3.1 Novodobý cestovní ruch**

Novodobý cestovní ruch se začal formovat na přelomu 20. století. Autor pan Jiří Vystoupil ve své knize uvádí, že 20. století je ve znamení masového rozvoje cestovního ruchu. Stále více se rozvíjejí organizované zájezdy, zdokonaluje se doprava, byl vyvinut tlak na kvalitu poskytovaných služeb. Proces urbanizace má pochopitelně i negativní stránky, a to především nepříznivé dopady na životní prostředí.

Vznik, průběh a další rozvoj novodobého cestovního ruchu je možno posoudit ve třech etapách:

#### **První etapa – Mezi dvěma světovými válkami**

V této době, přesně r. 1920 zahájil svou činnost ČEDOK, který se mohl pyšnit tím, že se zařadil mezi největší cestovní kanceláře na světě.

Trendem v tehdejší cestovním ruchu byl tramping, forma individuálního cestovního ruchu zaměřená na pobyt v přírodě, další formou cestovního ruchu rozšířenou na území Československa se stala vodní turistika, v pozadí nezůstalo ani horolezectví, vysokohorská turistika, či jeskyňářství.

#### **Druhá etapa – Po II. světové válce**

Hranice České republiky směrem na západ byly uzavřeny, což vedlo k posílení především domácí cestovního ruchu. Začíná éra chataření a chalupaření, obyvatelé se rekreují na venkově. Byla zahájena výstavba velkých rekreačních komplexů u nás, které se umísťovaly do atraktivních přírodních lokalit. Do zahraničí občané tehdejšího Československa mohli vyjet, ale pouze do tzv. „spřátelených“, zemí a to např. do Bulharska, Rumunska, Maďarska, Rusko, Polsko, Východního Německa atd.

#### **Třetí etapa – Po roce 1989**

Nastaly výrazné změny, jednalo se především o otevření hranic celého světa. Do ČR začali proudit zahraniční turisté a i Češi začali více vyjíždět za hranice. Privatizace a liberalizace trhu měla za následek zakládání soukromých společností.

Zvyšoval se počet ubytovacích zařízení, vznikaly cestovní kanceláře. Konkurence ze zahraničí a náročné požadavky zákazníka na kvalitu vyvolaly redukci počtu soukromých poskytovatelů služeb v cestovním ruchu. Ti, kteří se udrželi, museli zákonitě zvýšit kvalitu poskytovaných služeb na úroveň zahraničního standardu, aby se na trhu udrželi. <sup>[8]</sup>

Marie Hesková se o 3. fázi zmiňuje jako o období, kde je hlavním znakem vývoje cestovního ruchu velký nárůst ve všech jeho druzích a formách

Cestovní ruch se stává předmětem běžné spotřeby. Intenzivně se rozvíjí krátkodobý cestovní ruch.

Rozvoj automobilismu, zvyšování fondu volného času měly za následek znečišťování životního prostředí, což je problém, se kterým se potýkáme neustále.

Rozvoj cestovního ruchu si vyžádal i vyšší potřebu specializovaných odborníků, jak se středoškolským, tak s vysokoškolským vzděláním, neboť zvyšování kvalifikace má dopad na zkvalitňování služeb cestovního ruchu.

V současné době je poptávka po produktech cestovního ruchu velmi odlišná u každé osoby. Nabídka však velmi rychle a dobře reaguje i na netypické přání zákazníka a není problém zprostředkovat téměř jakoukoliv cestu. <sup>[2]</sup>

Dnešní definice cestovního ruchu dle světové organizace cestovního ruchu WTO zní takto: „Je to činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí (místo bydliště), a to na dobu kratší, než je stanovená, přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě.“ <sup>[5]</sup>

### **3.2 Subjekt cestovního ruchu**

Marie Hesková se o subjektu cestovního ruchu zmiňuje jako o účastníkovi cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska je takovým účastníkem každý, kdo uspokojuje svoje potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době, kdy cestuje, když je mimo místo trvalého bydliště a ve volném čase. Je nositelem poptávky a spotřebitelem produktu cestovního ruchu. <sup>[2]</sup>

Paní Vlasta Malá ve své publikaci rozeznává tyto typy účastníků cestovního ruchu:

*Stálý obyvatel (rezident)* – V domácím cestovním ruchu se jedná o osobu, která žije alespoň šest po sobě následujících měsíců v zemi, před příchodem do jiného místa na kratší dobu než šest měsíců. V zahraničním cestovním ruchu je to osoba, která žije v zemi alespoň jeden rok před příchodem do jiné země na kratší dobu než jeden rok.

*Návštěvník (visitor)* – Je osoba, která v domácím cestovním ruchu cestuje na jiné místo v zemi svého bydliště na kratší dobu než šest měsíců. V zahraničním cestovním ruchu cestuje do jiné země na dobu nepřesahující jeden rok s tím, že hlavní účel cesty je v obou případech jiný než výkon výdělečné činnosti v navštívené zemi.

*Turista (tourist)* – Je osoba, která v domácím, ale i zahraničním cestovním ruchu splňuje kritéria návštěvníka. Účast turisty na cestovním ruchu je spojena alespoň s jedním přenocováním. Z hlediska délky pobytu se přitom rozlišuje: Turista na dovolené - pobývá na daném místě více než určitý počet nocí nebo dní. Krátkodobě pobývajícím turista - cestuje na dobu nepřekračující určený počet dní nebo nocí, ale zahrnuje pobyt alespoň s jedním přenocováním.

*Výletník (excursionist, sameday, visitor)* – V domácím cestovním ruchu se jedná o osobu, která je trvale usídlená v dané zemi a cestuje do místa odlišného, než je její trvalé bydliště, na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, hlavní účel je jiný, než vykonání výdělečné činnosti. V zahraničním cestovním ruchu je to osoba, která cestuje do jiné země, než v níž má trvalé bydliště, bez toho, aby v navštívené zemi přenocovala a účel cesty je zase jiný než vykonání výdělečné činnosti. <sup>[4]</sup>

Z textu vyplývá, že základními charakteristikami jednotlivých rozlišení účastníka cestovního ruchu z hlediska statistiky, které formulovala mezinárodní konference v Ottavě je: změna místa trvalého bydliště, dočasnost cestování a pobytu a rovněž nevýdělečná činnost během účasti osoby na cestovním ruchu.

### 3.3 Objekt cestovního ruchu

Když jsem popisovala subjekt cestovního ruchu, rozhodla jsem se zabývat i objektem cestovního ruchu. Objektem se stává všechno, co může rozhodnout o cílu změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Jde o přírodu, kulturu, hospodářství, apod. Objekt cestovního ruchu je tak nositelem nabídky.

Paní Marie Hesková uvádí, že objekt cestovního ruchu tvoří cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Cílové místo představuje středisko cestovního ruchu, region nebo stát jako cestovní cíl. Často se používá zkrácený termín destinace.

Cílové místo musí samozřejmě mít vhodný přírodní a kulturní potenciál pro cestovní ruch, který se označuje jako *primární nabídka*. Potenciál cestovního ruchu není v prostoru rozmístěn rovnoměrně. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je infrastrukturní vybavenost, která se označuje jako *sekundární nabídka*. Jde o podniky, zařízení a instituce cestovního ruchu, které umožňují návštěvníkům cílového místa přechodně se ubytovat,

stravovat a vykonávat různé rekreační, sportovní, kulturní a jiné aktivity typické pro cestovní ruch.<sup>[2]</sup>

### 3.4 Typologie cestovního ruchu

Při členění cestovního ruchu se odborná literatura nejčastěji odkazuje na výrazy: Formy cestovního ruchu a druhy cestovního ruchu. Paní Vlasta Malá však ve své publikaci upozorňuje na nejednotnost při tom, co je považováno za druh a co za formu cestovního ruchu, neboť mnohé publikace se liší při tomto vymezení.<sup>[4]</sup>

Z tohoto důvodu jsem převzala rozdělení cestovního ruchu na druhy a formy z knihy od Marie Heskové. Přehledně a názorně jsou zde zaznačeny všechny dnes provozované druhy cestovního ruchu, které jsou současně velmi oblíbené. V praxi se druhy cestovního ruchu nevyskytují v čisté podobě, ale ve vzájemné kombinaci, přičemž jeden z nich bývá dominantní. Formy cestovního ruchu nám pomáhají blíže určit podstatu cestovního ruchu z hlediska potřeb cílů a jeho účastníků. Toto poznání pomáhá lépe připravit produkt, který bude nabízen na trhu pro cílovou skupinu účastníků cestovního ruchu.

#### Druhy cestovního ruchu

- |                                       |                            |
|---------------------------------------|----------------------------|
| - rekreační cestovní ruch             | - lázeňský cestovní ruch   |
| - sportovní cestovní ruch             | - zdravotní cestovní ruch  |
| - dobrodružný cestovní ruch           | - obchodní cestovní ruch   |
| - myslivecký a rybářský cestovní ruch | - kongresový cestovní ruch |
| - náboženský (poutní) cestovní ruch   | - stimulační cestovní ruch |

#### Formy cestovního ruchu

##### *Z geografického hlediska*

- domácí cestovní ruch
- zahraniční cestovní ruch
- mezinárodní cestovní ruch
- vnitřní cestovní ruch
- národní cestovní ruch

##### *Podle počtu účastníků*

- individuální cestovní ruch
- skupinový cestovní ruch
- masový cestovní ruch
- ekologický cestovní ruch

*Podle způsobu organizování*

- individuální cesty
- organizovaný zájezd/pobyt
- klubový cestovní ruch

*Podle délky účasti*

- výletní cestovní ruch
- krátkodobý cestovní ruch
- víkendový cestovní ruch
- dlouhodobý cestovní ruch

*Podle ročního období*

- sezónní (zimní, letní) cestovní ruch
- mimosezónní cestovní ruch
- celoroční cestovní ruch

*Z hlediska dynamiky*

- pobytový (statický) cestovní ruch
- putovní (dynamický) cestovní ruch

*Podle věku účastníků*

- cestovní ruch dětí
- mládežnický cestovní ruch
- rodinný cestovní ruch
- seniorský cestovní ruch

*Podle převažujícího místa pobytu*

- městský cestovní ruch
- příměstský cestovní ruch
- venkovský cestovní ruch
- agroturistika (ekoagroturistika)
- horský, vysokohorský cestovní ruch
- přímořský cestovní ruch

*Podle použitého dopravního prostředku*

- motorizovaný cestovní ruch
- železniční cestovní ruch
- letecký cestovní ruch
- lodní cestovní ruch

*Ze sociologického hlediska*

- návštěvy příbuzných a známých
- sociální cestovní ruch
- komerční cestovní ruch
- etnický cestovní ruch

[2]

### **3.5 Trh cestovního ruchu**

Dle publikace Jarmily Indrové je trh cestovního ruchu nerovnovážný, globálně převyšuje nabídka služeb cestovního ruchu nad poptávkou. Poptávka se vyznačuje neustálým nárůstem počtu účastníků v cestovním ruchu. Tento trend svědčí o velkém a rostoucím významu cestovního ruchu v životě lidí, cestovní ruch se stal významnou složkou spotřeby obyvatelstva. Nabídka v cestovním ruchu se neustále zvyšuje, přichází s inovacemi, vykazuje rozsáhlejší objem i strukturu služeb. Vytvářejí se nové produkty v oblasti cestovního ruchu.

Roste význam péče o zábavu zákazníků, dlouhodobým trendem se stalo zvyšování úrovně kvality poskytovaných služeb.

Do světového cestovního ruchu se zapojují nové destinace, v důsledku změn teritoriálního rozložení se rozvíjí mezinárodní spolupráce, projevují se snahy o harmonizaci rozvoje a standardizaci některých služeb.

Projevuje se snaha o odstranění administrativních bariér v cestování. Stále větší pozornost je věnována ochraně spotřebitele a především zvýšená pozornost je věnována v cestovním ruchu bezpečnosti.

Autorka se dále zmiňuje o udržitelném rozvoji cestovního ruchu, na který je rovněž kladen velký důraz. Jedná se o ochranu kulturně-historického i přírodního dědictví a úspory při využívání zdrojů. Rozvíjejí se tzv. „zelené formy“ cestovního ruchu, které jsou šetrné k životnímu prostředí.

Vývoj cestovního ruchu je z velké části ovlivňován i moderními technologiemi v oblasti informační, obchodní, komunikační, bezpečnostní, dopravní a v oblasti platebního styku. V cestovním ruchu se dnes už hovoří jako o revoluci rychlosti, svět se pro cestovatele časově a prostorově velmi zmenšil. <sup>[3]</sup>

Marie Hesková uvádí, že trh cestovního ruchu se spojuje s jevem označovaným jako cenová elasticita. Výzkumné studie ukazují, že zákazníci spojují vyšší ceny s vyšší kvalitou služeb a zařízení. Platí to především v případě, když zákazníci nemají dostatečné informace nebo předchozí zkušenosti, služby vnímají jako komplex, někdy mohou podléhat i tzv. snobismu či společenské prestiži. V případě malých cenových rozdílů zákazník při výběru vždy inklinuje ke službě dražší. Správně stanovená cena je ta, která v zákazníkovi vyvolává pocit, že za své peníze získává skutečnou hodnotu. <sup>[2]</sup>

Co se týče výhledů do budoucna uvádí Indrová, že předpovědi takových výhledů lze předpokládat jen s velkou mírou rizika, protože celý obor je příliš citlivý na působení nepředvídatelných událostí, ať už jsou politického, ekonomického, bezpečnostního, zdravotního, nebo přírodního rázu.

Podle světové organizace (UNWTO), která zpracovala prognózu pro rok 2020, se očekává další nárůst výkonů mezinárodního cestovního ruchu, zvýšení počtu turistů je na tento rok odhadován 1,56 mld. osob. Dále se předpokládají změny v regionálním rozložení cestovního ruchu, a to především v oblasti východní Asie a Oceánie. Mezi základní faktory růstu cestovního ruchu patří nárůst objemu fondu volného času, růst životní úrovně a disponibilních příjmů. <sup>[3]</sup>

## 4 Vinařství na Moravě

Již odedávna je víno spjata s člověkem, a to bez ohledu na jeho vyznání, rasu, či původ. U nás našel tento skvělý nápoj také své příznivce a dal základ pro tradiční, krásné a oblíbené řemeslo, které se stalo důležitou součástí kulturního dědictví naší země.

Víno je už dnes přirozeným doplňkem téměř ve všech domácnostech, kvalitní víno je styl moderního člověka, a proto je velmi těžké uvěřit, kam až sahají jeho historické kořeny.

### 4.1 Historie vinařství

Při soupisu historie vinařství jsem se držela internetových stránek Roztocké vinotéky, kde ji mají přehledně zpracovanou až od dob začátků vinařství na Moravě, které spadá do období velkého rozmachu pěstování révy v Pannónii za císaře Proba (276-382).

Římské legie byly tehdy rozloženy na jižním Slovensku i na jižní Moravě. U někdejšího Mušova pod Pálavou byly nalezeny zbytky římské stanice X. legie Vindobony, které kromě jiného ukrývaly i vinařský nůž, což bylo důkazem, že v té době byly moravské vinice osázeny vinohrady.

K většímu a významnějšímu rozšíření vinařství došlo s příchodem křesťanství v období Velkomoravské říše. Později tomu napomáhaly i klášterní komunity, zejména z řádu Cisterciáků, kteří se usídlili na Velehradě r. 1205. Cisterciáci vysazovali vinice u později zaniklé osady Skoršice blízko Velkých Němčic. V roce 1220 jim patří Přítluky s vinicemi a v r. 1227 vinice v Kobylí. V roce 1195 založili Premonstráti klášter v Loucké u Znojma, který ovlivňoval tamní vinařství. V první čtvrtině 13. století probíhá kolonizace Mikulovska, kde se v roce 1249 objevují Lichtenštejní. K hradu Sirotčí patří vinice v Perné a ke královskému hradu Děvíčky patřily obce s vinicemi: Věstonice, Strachotín, Pavlov a Milovice.

Ve 14. století sílí zájem brněnských měšťanů o nejlepší viniční tratě Moravy. Nejvíce vinic založili v Hustopečích, Starovicích, Starovičkách, v Přítlukách a v Mikulově. V Hustopečích bylo v r. 1368 už 20 viničních hor.

Viniční perkmistrovský úřad s hlavním rozhodovacím právem sídlil pro jižní Moravu v dolnorakouském Falkenštejnu. Moravský markrabě Jan Jindřich zakázal r. 1350 odvolávání se k němu a vydal rozkaz, aby se spory o vinice rozhodovaly u perkmistrovského úřadu v Hustopečích, které byly největší vinařskou obcí nebo u zemského soudu v Brně.

Proti sporům vydal markrabě r. 1355 viniční řád pro Moravu, který obsahoval i regulaci dovozu vína na Moravu. Moravský markrabě Jošt vydal r. 1379 nové horenské právo pro Židlochovice, které se řadily k největším vinařským obcím Moravy, a to se stalo vzorem pro viniční práva mnohých moravských obcí. Koncem 15. a začátkem 16. století se rychle zvětšovaly plochy moravských vinic. Šlechta měla zájem o peněžní platy z vinic.

Měšťané zabývající se řemeslem a obchodem viděli v držení vinic podstatné vylepšení svých živností.

Sedláci přivítali v dobrých příjmech z vinic možnost dělení gruntů mezi své potomky, protože i při menší rozloze polí se mohli příjmem z vinic uživit. Vinice řešily i problémy venkovské chudiny, která se živila nejen prací na vinicích, ale mohla i menší výměry vinic vlastnit, protože vinice byly svobodným statkem.

Ve druhé polovině 16. stol. se dostávají na Moravu Novokřtenci. Jejich působení se odráží i ve vinařství. Mnoho jich pracovalo ve vinicích, nechávali se zjednat jako vinaři, zakládali vinice, hloubili sklepy a zaváděli i nové způsoby pěstování révy i výroby vína.

Moravská vína byla známa nejen doma, ale i v zahraničí. V roce 1539 žádají rakouští vinaři Ferdinanda I. o zákaz dovozu moravských vín do Rakouska a tuto žádost později znova opakovali. Proto musel r. 1575 moravský zemský sněm pohrozit zákazem dovozu rakouských vín na Moravu a zákazem jejich transportu přes Moravu.

Největší rozmach moravského vinařství byl zaznamenán počátkem 17. století. Spotřeba vína byla vysoká ve městech i na venkově. Odhaduje se na 56 litrů vína na osobu na rok. Mnohá města se musela bránit konkurenci cizích vín, jako například Hustopeče, kde byl r. 1603 vydán zákaz dovozu vína a ve městě se smělo prodávat jen víno hustopečské.

Po hrůzách a pustošení pobělohorského období klesla výměra moravských vinic na jednu třetinu původní rozlohy. Teprve koncem 17. století začíná obnova venkovských vinic. Jen ve velkých vinařských střediscích se opět obnovily vinice ve větší míře. V Hustopečích se v r. 1749 ročně prodávalo 25-45 tisíc věder vína. V některých střediscích, jako například v Mikulově, dochází ke krizi odbytu vína.

V roce 1763 požádali rakouští vinaři Marii Terezii o omezení ploch moravských vinic, protože pro ně byla moravská vína velkou konkurencí. Podle jakosti zařadil moravská vína r. 1784 Řehoř Volný takto: I. třída: vína ze Sedlce, Mikulova, Popic, Dolních Dunajovic a Velkých Pavlovic. II. třída: vína z Rakvic, Zaječí, Přítluk, Pouzdřan, Věstonic, Velkých Bílovic a Němčiček. III. třída: vína z Křepic, Nosislavi, Velkých Němčic, Židlochovic, Dolních Dunajovic a Prušánek.



V roce 1783 přestaly působit horenské soudy a rok na to byl vydán nový viniční řád pro celou Moravu. Po napoleonských válkách stoupá cena obilí a víno zůstává levné. Narůstající populace dává přednost pivu a levné kořalce z bramborového lihu.

Byla zrušena celní hranice mezi Uherskem a Rakouskem a dochází k velké konkurenci vyvolané levnými uherskými víny. Když se pak v druhé polovině 19. století upouští od trojhonného hospodaření na polích, zajímají se zemědělci o výnosné technické plodiny (cukrovka) a vinice k velké škodě rychle mizejí.

V roce 1890 se objevuje révokaz v Šatově, r. 1900 v Dolních Dunajovicích, r. 1901 se již rozšířil do Perné, Hustopečí, Čejkovic a do Velkých Pavlovic. Roku 1902 byli jmenováni inspektoři vinařství a jejich hlavní prací je boj s révokazem. Zakládají se vinice štěpované na odolné americké podnože. Přicházejí houbové choroby oidium a peronospora, které byly rovněž zavlečeny z Ameriky jako révokaz. Ošetřování vinic se prodražuje a vinice dále mizejí. Z celkové plochy vinic na Moravě, která v r. 1678 činila plochu 21 053 ha, je v současné době na Moravě kolem 12 000 ha vinic.<sup>[12]</sup>

## **4.2 Výroba vína**

### **4.2.1 Výroba bílého vína**

K popisu výroby vína mi dopomohla publikace Vinařského fondu, Vinařství v Čechách a na Moravě.

Nejdříve je nutno určit termín sklizně hroznů, u nichž se sleduje vývoj zrání opakovaným zjišťováním cukernatosti pomocí polního refraktometru, stanovováním obsahu veškerých kyselin, měřením pH moštu a sledováním zabarvení bobulí, peciček i třapiny hroznů.

Hrozny pro výrobu vín nižších kategorií se sklízí mechanicky sklízeči hroznů a pro vína přívlastková ručně do maloobjemových přepravek. K získání velmi jemných vín se lisují celé hrozny bez drcení v moderních pneumatických lisech nízkým tlakem. Má-li být zdůrazněno odrůdové aroma, odzrňují se hrozny na odzrňovačích, kde se oddělí bobule od třapiny a zůstávají buď celé nebo se drtí. Získaná drť se nechává několik hodin naležet, aby se ze slupek bobulí a z vrstev dužniny těsně pod slupkou vyluhovaly aromatické látky. K zábraně oxidace drti je vhodné její chlazení „suchým ledem“ ihned při drcení bobulí. Po naležení se drť lisuje. Získaný mošt se vychladí a naplní do nerezových nádrží, kde probíhá odkalení moštu. Odkalovat se může sedimentací, jemné úlomky slupek a dužniny sedají samovolně ke dnu nádoby.

Přitom se často používá přípravek bentonitu, aby se odkalení urychlilo a snížil se obsah bílkovin. Po usazení kalu se čistý mošt přemístí do další nádoby ke kvašení.

Odkalený mošt je možné ponechat samovolnému kvašení, nebo se do moštu přidá zátka kultury selektovaných kvasinek a živné látky pro ně, aby kvašení probíhalo bez rizika. Kvasné nádrže se proto ochlazují sprchováním studenou vodou nebo pomocí dvouplášťových pásů, v nichž protéká chladicí médium. Řízené kvašení probíhá vesměs při teplotách 18-20 °C.

Mladá vína se nechávají ještě krátký čas na kvasničních kalech a pak se stočí podle požadovaného typu vína do nerezových cisteren nebo do velkých dubových sudů, případně do malých dubových sudů barrique (225 l).

#### **4.2.2 Výroba červeného vína**

Červená vína se vyrábějí z modrých hroznů. Červené barvivo je uloženo ve slupce modrých bobulí. Červené barvivo se uvolňuje ze slupek hlavně působením tepla, alkoholu a oxidu uhličitýho. Odzrněním modrých hroznů se získává drť, která je směsí tekutého podílu (moštu) a pevného podílu (slupek a dužniny). Kvasící drť se nazývá rmut a jeho kvašení probíhá v otevřených nebo uzavřených nádržích. Oxid uhličitý, vznikající při kvašení, nadnáší pevný podíl rmutu (matoliny) a na hladině vzniká „matolinový klobouk“. Aby se mohlo barvivo vyluhovat, musí se matolinový klobouk potápět. To se v otevřených kádích dělá ručně hřebem několikrát za den.

V uzavřených nádržích se potápí hydraulickým norným zařízením nebo se místo potápění postříkuje matolinový klobouk kvasícím moštem odebíraným u dna nádrže (remontáž).

Při remontáži je možné mošt současně provzdušovat vypouštěním do menší nádrže, odkud se čerpá matolinový klobouk.

K vytvoření lehčích červených vín, vhodných k brzkému konzumu, se při kvašení stočí mladé víno a matoliny se vylisují. Víno z lisování obsahuje více tříslovin a obvykle se školí odděleně. Mladé víno se odkalí a ponechá se v teplém prostředí k biologickému odbourání kyseliny jablečné. Tento biologický pochod může probíhat samovolně, činností mléčných bakterií obsažených ve víně nebo se do vína naočkují mléčné bakterie kmene *Oenococcus oeni*, které kyselinu jablečnou rozloží na měkkou kyselinu mléčnou a oxid uhličitý. Odbouráním kyseliny jablečné se chuť červeného vína zharmonizuje.

Červená vína lehčího typu zrají v nerezových cisternách, výrazná červená vína ve velkých sudech nebo v sudech barrique.<sup>[9]</sup>

### 4.3 Odrůdy révy vinné pěstované na Moravě

#### 4.3.1 Bílé odrůdy:

Müller Thurgau, Veltlínské zelené, Ryzlink vlašský, Ryzlink rýnský, Rulandské bílé, Sauvignon blanc, Chardonnay, Rulandské šedé, Tramín červený, Neuburské, Muškát moravský, Veltlínské červené rané, Pálava, Sylvánské zelené, Irsai Oliver, Muškát Ottonel, Aurelius.

#### 4.3.2 Modré odrůdy:

Svatovavřinecké, Frankovka, Zweigeltrebe, Rulandské modré, Modrý Portugal, André, Cabernet Sauvignon, Cabernet Moravia, Merlot, Dornfelder, Neronet, Alibernet, Rubinet.



Obr. 2 Výroba vína

Zdroj: vlastní

### 4.4 Víno a jeho účinky na lidské zdraví

V této obecné části bakalářské práce bych opravdu nemohla zapomenout na víno, jakožto společníka pro zdravý život. Pro přesný popis léčebných účinků jsem se držela propagačního materiálu Vína z Moravy vína z Čech – Zdravý život s vínem.

Víno je již od dávného starověku považováno za zdravý nápoj, který dokáže povznést lidskou mysl a přispívá k dobrému zdravotnímu stavu člověka. Pravidelné, ale přiměřené pití vína předchází různým onemocněním, uvolňuje naši psychiku, pomáhá nám odbourat stres, zapomenout na starosti a navodit příjemnou náladu například při popíjení s přáteli.

Je známo, že léčivé účinky vína byly známy již před tisíciletími, staří Egyptané znali víno nejen jako nápoj, ale také i jako léčivý prostředek.

V r. 1845 obsahoval běžně psaný lékopis na 200 druhů vín, které se užívaly při léčení nejrozličnějších chorob. Do r. 1892 byla některá vína u nás k sehnání i na lékařský předpis, avšak novodobá farmakologie vytlačila vína svými syntetickými léčivy z lékopisů. Na co tedy naši předkové vína používali? Konzumací tohoto nápoje se chránili před střevními onemocněními, víno používali jako dezinfekci na vnější rány, prostředek proti nachlazení a na tlášení bolesti. Aby léčebný účinek byl co nejúčinnější, přidávali do vína různé směsi bylinek, koření, mnohdy i med a jiné příměsi.

Již v dávné historii představovalo víno životní mízu přírody a opravdu, symbolické spojení mezi vínem a krví přetrvává v křesťanství dodnes.

Účinky vína na lidské zdraví budou ještě dlouho předmětem zkoumání, neboť je to složitý komplex látek, které se navzájem ovlivňují. Víno obsahuje minerální látky (hlavně draslík, vápník a hořčík, dále pak fosfor, železo, mangan a řadu stopových prvků) a také vitamíny, jejichž obsah se však liší podle jednotlivých odrůd.

Nejde jednoznačně říci, které z vín má na zdraví příznivější vliv, zda červené nebo bílé, avšak poslední studie ukázaly, že pití bílého moravského vína mělo jednoznačně lepší zdravotní účinky než víno červené.

Zdravotním aspektům pití vína se věnuje stále větší pozornost především ve vztahu k prevenci a léčbě některých civilizačních chorob.

Je zjištěno, že pití vína má příznivý vliv na celý organismus, zvláště pak na cévy a srdce. Sloučeniny ve víně mají dobrý vliv i na udržování lepšího krevního oběhu.

Četné vědecké pokusy na téma vlivu vína na lidské zdraví byly prováděny nejen u nás, ale i ve světě. Alkohol ve víně aktivně snižuje shlukování krevních destiček a působí na další faktory, které způsobují ucpávání tepen.

Bylo zjištěno, že po pravidelné večerní konzumaci přibližně 0,35 l bílého moravského vína denně po dobu 4 týdnů opravdu významně poklesla hladina krevního fibrinogenu, který způsobuje ucpávání věnčitých tepen. Během tohoto pokusu se u sledovaných jedinců zvýšila krevní hladina pozitivního cholesterolu. Je rovněž dokázáno, že pravidelní konzumenti se dožili vyššího věku než abstinenti.

Víno má účinky antibakteriální, červené víno působí kladně na funkci imunitního systému a chrání tělo před infekčními onemocněními, např. chřipkou.

Sklenička vína denně příznivě působí preventivně proti nervovým onemocněním a snižuje riziko senilní demence a vypuknutí Alzheimerovy choroby.

Víno zvyšuje intelektuální výkonnost, rozvíjí fantazii a kreativitu, zvyšuje přítok krve a přísun kyslíku do mozku.

Je prokázáno, že víno v malých dávkách příznivě ovlivňuje oběhový systém, krevní srážlivost, hladinu krevních tuků, hormonální funkce, trávení a záněty.

Podtrženo sečteno víno je vlastně takovým příjemným léčivem, pochopitelně je dobré se vyvarovat vínům nekvalitním, neboť pití vína ve vyšším množství může působit na lidský organismus i negativně! Po požití nekvalitního a nadměrného množství alkoholu následuje stav, který lidově nazýváme „kocovina“. Co našemu organismu pomáhá: dodání tekutin, klidový režim, vlažná sprcha.

Ke konzumaci vína se doporučuje příjem zeleniny, ovoce, stravy bohaté na bílkoviny, např. velmi vhodné a chutné jsou sýry a také je velmi důležité pít vody.<sup>[10]</sup>

#### 4.5 Správná degustace vín

Jindřich Hauff se ve svém Brevíři o víně zmiňuje takto. Žil kdysi jeden moudrý král, který náramně miloval víno. Velice se jednou rozhněval, když viděl jednoho z dvořanů jak lije do hrdla pohár vzácného vína jako do sudu. I zavolal si dvořana k sobě a takto k němu promluvil: „*Pane, když se podává víno tak dobré, jako je toto, pozdvihneme sklenku vína k oku a obdivujeme jeho jedinečnou barvu a jiskru, potom dopřejeme nosu, aby se načichal jemných vůní, načez vezmeme malý hlt na jazyk. Víno necháme zahřát teplem úst, aby rozkvetla kytky, a nosohltanem, aby nám ještě jednou zavonělo. Doušek pak převalujeme po jazyku, aby i tento poslední kritik měl možnost víno posoudit, trochu vína dáme sklouznout do hrdla, aby se poznalo, jak víno hrdlem prochází, sklenku s vínem postavíme na stůl – nu a pak teprve o víně mluvíme!*“<sup>[1]</sup>

Podle knihy Víno, praktická škola od Jense Priewese je nejen servírování vína, ale i jeho ochutnávání malým rituálem a přímo si říká o klidnou a přátelskou atmosféru. Zhodnotit víno a umět se o něm vyjádřit si ovšem žádá jisté dovednosti získávané a zdokonalované po celý život.

Degustace se netýká jen profesionálních sommeliérů, ale může se stát i příjemným zpestřením běžného posezení s přáteli. Skvělou příležitostí jak vniknout do tajů vína mohou být různé akce pořádané vinaři a obchodníky s vínem. Víno se zde ochutnává, hovoří se o něm, popisují se jeho vlastnosti a filosofie jeho výroby. Nabízí se zde prostor k diskusi a vyjadřování názorů a dojmů k prezentovaným vínům.

Vlastnosti a kvalitu vína můžeme dokonale posoudit jedině vlastními smyly (tzv. organoleptický posudek). Smyslové vnímání se u různých lidí liší, takže i dojem, který u nich vyvolává, může být odlišný.

Dodržuje se zásada, že bílá vína by se měla degustovat před červenými, suchá před sladkými a mladá před starými.

Pro dokonalé zhodnocení vína je důležitá sklenice z čirého skla, která se nalévá do spodní třetiny obsahu.

Pro bílá vína se používají sklenky, které jsou formované do tvaru tulipánu, pro vína červená sklenky bříchatější a nahoře uzavřenější. Na sekty se používají vysoké flétny. Zrakem se proti světlu zkoumá čistota a barva vína. <sup>[6]</sup>

Podle propagačního materiálu Vína z Moravy vína z Čech jsou známy tyto odstíny barev vín:

### **Odstíny barev našich vín**

#### **Bílá vína**

- zelenožlutá  
mladá vína, zpracována moderní technologií
- žlutozlatá  
vína z více vyzrálých hroznů a z hroznů s červenými bobulemi – např. Tramín červený, Pálava, Veltlínské červené rané aj. nebo ze starších ročníků
- sytě žlutá  
vína z vyšších přívlastkových kategorií – výběr, bobulový výběr, apod.
- jantarová (slámová vína)

#### **Růžová vína**

- lososově růžová
- starorůžová
- karmínově růžová

#### **Červená vína**

- rubínová
- granátová
- sytě červená
- inkoustová

## Vůně vína

Po zrakovém zhodnocení přichází posouzení vůně. Pokud již první čichový kontakt s vínem je nepříjemný, něco není v pořádku. Zato dobrá vína umí rozehrát celou paletu aromat, vůní i jemných tónů.

Podle charakteru vůně je možno získat základní přehled o odrůdě, typu vína, stáří a hlavně o jeho kvalitě.

Publikace Vinařského fondu rovněž říká, že každá odrůda má své typické aromatické složení, které je charakterizováno konkrétními vůněmi. To, jak je víno staré, určíme dle stupně nazrálosti vůně. Z výrazu vůně můžeme určit také ročník, ze kterého víno pochází.

Každý rok má svůj charakter, kroupy, déšť, sucho, slunce, plísňe, to vše ovlivňuje výraz a charakter vína. <sup>[11]</sup>

## Chuť vína

Konečně přichází to nejlepší – ochutnání vína. Chutnáme po malých douškách, které necháme rozvalovat po jazyku, abychom uspokojily chuťové pohárky.

Různorodost, chuť a rozmanitost vín z našeho kraje je velkých rozměrů díky přírodním podmínkám, odrůdě révy a zvládnutí vína samotným vinařem.



Obr. 3 Degustace ve vinném sklepe

Zdroj: vlastní

#### 4.6 Moravské vinařské stezky

Jak jsem se již zmínila v úvodu bakalářské práce, vinařské stezky jsou podle internetového zdroje, který pojednává o těchto trasách, unikátní, 1175 km dlouhá síť značených cyklostezek, které protkávají území všech jihomoravských vinařských podoblastí. Do projektu, který koordinuje Nadace partnerství, se zapojilo 230 vinařských obcí. Trasy jednotlivých okruhů i páteřní Moravské vinné stezky jsou zpracovány do map s informacemi o jejich délce, výškovém profilu a stavu povrchu. Na zajímavosti a služby podél trasy upozorňují informační tabule a směrovky s piktogramy.<sup>[13]</sup>

Některé stezky jsem měla možnost vidět a alespoň částečně je projít, při jiných, vzdálenějších stezkách, jsem se řídila popisem z dalšího internetového zdroje. Především mě zajímalo, jak jsou tyto trasy dlouhé a kde se nacházejí.

##### *Moravská vinná stezka*

Tato červeně značená páteřní trasa moravských vinařských stezek spojuje Znojmo se slováckou metropolí, městem Uherské Hradiště. Tato 285 km dlouhá magistrála prochází všemi moravskými vinařskými podoblastmi, na její trase leží 70 vinařských obcí a deset chráněných přírodních lokalit.

##### *Brněnská vinařská stezka*

Začátek stezky je v Moravanech a napojuje moravskou metropoli na okruhy procházející znojemskou a velkopavlovickou vinařskou podoblastí. Měří 130 km a dovede cyklisty např. do oblasti Dolních Kounic, do údolí řeky Jihlavy, do přírodního parku Niva Jihlavy a k Novomlýnským nádržím.

##### *Velkopavlovická vinařská stezka*

Severní část 110 km dlouhé bohatě větvené stezky vede okrajovou vinařskou oblastí s atraktivním terénem a dalekými výhledy. Z Velkopavlovicka, kraje živé vinařské turistiky s řadou otevřených vinných sklepů, trasa pokračuje Dolnomoravským úvalem a kolem Novomlýnských nádrží do Lednicko – Valtického areálu.



### *Znojemská vinařská stezka*

Nejdelší trasa spojuje na 165 km téměř 60 vinařských obcí. Trasa vinařské stezky na Znojemsku netvoří uzavřený okruh, ale prochází napříč nejzajímavějšími místy vinařské podoblasti. Oblast kolem řeky Dyje nabízí rovné silniční úseky a příjemné cesty mezi poli a vinicemi, vyznavači náročnějších terénů navštíví Národní park Podyjí.

### *Mikulovská vinařská stezka*

Jižní část stezky prochází Lednicko – Valtickým areálem. Tato trasa je dlouhá 84 km a vede především rovinatým terénem, nejvyšší nadmořské výšky dosahuje u kolonády na Rajstně, odkud až do Nového Přerova vede podél česko – rakouské hranice. Severní část vede vinařským krajem pod Pálavou i okolím Novomlýnských nádrží.

### *Vinařská stezka Podlužím*

Tato stezka dosahuje délky 115 km, silniční úseky se zde střídají s polními cestami. Jižní část vede ke dvěma významným slovanským sídlištím Pohansko a Valy u Mikulčic, severním směrem zavítá trasa do lesnaté části Kyjovského Dolňácka.

### *Bzenecká vinařská stezka*

Tato stezka je nejkratší, má pouhých 26 km, vede většinou po silnicích třetí třídy Kyjovskou pahorkatinou, v okolí Bzence a Vracova přechází do Dolnomoravského úvalu. Trasa okruhu navazuje na Kyjovskou, Uherskohradišťskou a Strážnickou vinařskou stezku, část jde souběžně s pátevní Moravskou vinnou stezkou.

### *Mutěnická vinařská stezka*

Mutěnicko tvoří přechod mezi severními a jižními podoblastmi pěstování vinné révy na Moravě. Převážně rovinatá 65 km dlouhá trasa mírně zvlněnou krajinou Kyjovské pahorkatiny se dá rozdělit do dvou menších okruhů, vede po dobře sjízdných zpevněných polních cestách. Na trase je několik krátkých stoupání k místům dalekých výhledů.

### *Strážnická vinařská stezka*

Klikatá, 101 km dlouhá stezka, vede převážně po klidných silnicích, přibližně 20 km tvoří zpevněné nebo travnaté polní cesty. Rovinatá trasa se zvedá pouze v podhůří Bílých Karpat a v několika úsecích Hluckou pahorkatinou.

Díky bohatému větvení stezka propojuje Strážnicko s vinařskými stezkami Podlužím, Uherskohradišťskem a okolím Bzence.

#### *Kyjovská vinařská stezka*

Nejseverněji položená 85 km dlouhá stezka s náročnějším kopcovitým profilem je výzvou spíše pro zdatné cyklisty. Trasa kopíruje ráz mírně zvlněné Kyjovské pahorkatiny i podhůří Chřibů s několika dalšími výhledy. Dalšími větvemi navazuje na stezky procházející sousedícími oblastmi – Bzeneckem, Velkopavlovickem a Mutěnickem.

#### *Uherskohradišťská vinařská stezka*

Tato trasa je ideální pro celodenní rodinné výlety, měří 75 km a vede mírně zvlněnou pahorkatinou po klidných silnicích a cyklostezkách. Jejím srdcem je Uherské Hradiště, odkud stezka míří do Kostelan. Další cesta pokračuje podél Moravy do Polešovic nebo na jih do Ostrožské Nové Vsi a na Dolňácko. <sup>[14]</sup>

## 4.7 Vinařské podoblasti

### 4.7.1 Vinařská podoblast Znojemska

Pro soupis v části o vinařských podoblastech jsem se inspirovala internetovými stránkami, které se věnují vinařství Čech a Moravy.

Nejzápadnější moravská vinařská podoblast vděčí za svá chuťově plná a svěží aromatická bílá vína nejen velkému počtu prvotřídních vinařů, ale také ideálním přírodním a klimatickým podmínkám.

Středověké tradice zde připomíná každoroční Znojenské historické vinobraní, několikadenní slavnost s jarmarky, rytířskými turnaji a bohatě kostýmovanými průvody.

Celková výměra:	3 530 ha
Vinařské obce:	91
Vinařské tratě:	224
Pěstitelé:	1 087

[15]



Obr. 3 Mapka vinařských podoblastí

Zdroj: <http://www.wineofczechrepublic.cz>

## Odrůdy

K výpisu odrůd u všech vinařských podoblastí mi dopomohla kniha Encyklopedie vína od Viléma Krause. Nejznámější je Veltlínské zelené, odrůda pravděpodobně pochází z Rakouska. Vyrábějí se zde vína všech kvalit až po nejvyšší jakostní kategorie včetně specialit, tedy vín slámových a ledových. K tradičním odrůdám Znojemska dále náleží Müller Thurgau, Sauvignon, Ryzlink rýnský, Pálava, Muškát moravský a Chardonnay. Podíl modrých odrůd je menší, pěstuje se především Svatovavřínecké, Zweigeltrebe, Rulandské modré a v okolí Dolních Kounic Frankovka. <sup>[7]</sup>

## Turistika

Znojemska je skvělou, turisticky atraktivní oblastí, neboť tu nalezneme opravdu významné turistické cíle. Mezi nejznámější patří: samotné město Znojmo s nádherným renesančním centrem, Loucký klášter, Národní park Podyjí, Šobes, což je vinice na úbočí skalního ostrohu, která je řazena mezi deset nejkrásnějších evropských vinařských poloh. Malovaný sklep v Šatově, Vranovskou přehradu, Vranov nad Dyjí, což je městečko s impozantním barokním zámekem, Bítov, jedná se o hrad nad Vranovskou přehradou, Moravský Krumlov či Dolní Kounice, město se zříceninami gotického kláštera a zajímavým souborem židovských památek.

#### 4.7.2 Vinařská podoblast Mikulovská

Pálava je místo, které strmě vystupuje z mírně zvlněné krajiny lužních lesů dolního Podyjí. Na úbočích vápencových skal jsou mohutné návěje spraší a vápenité jíly, v jižní části podoblasti jsou rozšířeny písky. Z hlubokých sprašových půd čerpá vinné réva širší škálu živin pro tvorbu aromatických látek a výraznější tóny extraktu. Pálava tak dává vzniknout vínům se zcela jiným charakterem než v jiných podoblastech, a pro pěstování vinné révy je jedinečným místem severopanonské nížiny.

Celková výměra:	4 910 ha
Vinařské obce:	30
Vinařské tratě:	182
Pěstitelé:	2 350

[16]



Obr.5 Vinice na Pálavě

Zdroj: vlastní

#### Odrůdy

Na vápenitých půdách v okolí Pálavy vyžívá Ryzlink Vlašský do význačné jakosti odrůdového vína s nezaměnitelným charakterem zvláštní minerálnosti. Výbornou jakostí tu vynikají i Rulandské bílé a Chardonnay. V hlinitějších půdách Dunajovických vrchů se k Ryzlinku vlašskému přidává další odrůda typická pro Mikulovsko - Veltlínské zelené. Severně od Pálavy to jsou obce Strachotín, Pouzdřany a Popice známé víny Ryzlinku Rýnského, Tramínu a Pálavy, která vznikla na Šlechtitelské stanici v Perné.<sup>[7]</sup>

#### Turistika

Zde bych se zase ráda zmínila o turistických možnostech v oblasti Mikulova, neboť jsou zase opravdu hodně rozmanité. Mikulov, zde se nachází barokní zámek se stálou expozicí vinařství a obřím sudem, dále Svatý kopeček, poutní místo nad Mikulovem, kraj Pálava, což je chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace Unesco, Dívčí hrad, jedná se o zříceninu gotického hradu na severním okraji masivu Děvína, Dolní Věstonice, zde jsou archeologická naleziště (Věstonická Venuše), Pavlov, krásná vinařská obec na úpatí Pálavy s vinařskými domy ve stylu selského baroka, Nové Mlýny, je to kaskáda tří vodních nádrží, Lednický zámek ve stylu anglické tudorovské novogotiky, Valtický barokní zámek s rozlehlou zahradou a stálou expozicí, Národní salon Vín České republiky.

### 4.7.3 Vinařská podoblast Velkopavlovická

Krajina s členitým reliéfem, která severně od největší vinařské obce Velkých Bílovic stoupá do kopců Hustopečské pahorkatiny a pak v úrodných rovinách pozvolna klesá až k Brnu, patří k nejslunnějším a nejteplejším místům České republiky.

Vinná réva se tu pěstovala už v dobách Velkomoravské říše. Patrně první písemná zmínka o zdejším vinařství ve vztahuje k roku 1252.

Celková výměra:	5 243 ha
Vinařské obce:	75
Vinařské tratě:	319
Pěstitelé:	6 680



Obr. 6 Hroznové víno – Svatovavřínecké  
Zdroj: vlastní

[17]

### Odrůdy

Tato krajina je srdcem produkce červených vín na Moravě. V severní části, kolem Hrušovan a Žabčín, se pěstuje réva na písčitých půdách, kde se kromě Veltlínského zeleného dobře daří Rulandskému šedému a hlavně aromatickým odrůdám - Tramín červený, Pálava, Muškát Moravský i Müller Thurgau. <sup>[7]</sup>

### Turistika

Brno, druhé největší město České republiky. Co zde najdeme: barokní pevnost Špilberk, katedrálu sv. Petra a Pavla, výstaviště či funkcionalistickou vilu Tugendhat z roku 1930 zapsanou na seznam památek Unesco, Hustopeče, moderní chrám sv. Václava a sv. Anežky České, Čejkovice, templářská tvrz ze 13. stol. s původním sklepením, prohlídky s ochutnávkami. Slavkovské bojiště, památková zóna východně od Brna, ve Slavkově je město s barokním zámkem a rozlehlým parkem. Těšany, v barokní kovárně z 18. století se nachází expozice kovářství a kolářství. Bučovice, renesanční zámek s dobovými interiéry a stylovou zahradou, ojedinělé arkádové nádvoří s manýristickou kašnou. Bořetice, vinařská obec s rozlehlým komplexem vinných sklepů, Vrbice, kde je malebná sklepní kolonie, Židlochovice s barokním zámkem, či Velké Bílovice, které jsou známy jako největší vinařská oblast se 750 hektary vinic.

#### 4.7.4 Vinařská podoblast Slovácká

Slovácko leží na jihovýchodě Moravy na hranicích České republiky se Slovenskem a Rakouskem. Slovácká vinařská podoblast je velmi rozlehlá a díky tomu má velmi různorodé přírodní podmínky. Vinohrady se nacházejí jak v údolí řeky Moravy, tak v členité kopcovité krajině Bílých Karpat, nebo na jižních svazích Chřibů a Ždánického lesa. Podoblast zahrnuje rovněž okolí Uherského Hradiště, kde lze objevit vůbec nejseverněji položené moravské vinice.

Celková výměra:	4 705 ha
Vinařské obce:	115
Vinařské tratě:	406
Pěstitelé:	7 976



Obr.7 Slovácké budy

Zdroj: [www.dobravinoteka.cz/.../45/vino\\_2o.jpg](http://www.dobravinoteka.cz/.../45/vino_2o.jpg)

#### Odrůdy

Daří se zde především Ryzlinku rýnskému, Rulandskému bílému a Rulandskému šedému a pro červená vína Frankovce, Zweigeltrebe a v obci Moravská Nová Ves modré odrůdě Cabernet Moravia.

Severně nad Podlužím je členitý, kopcovitý terén s vinicemi výše položenými, kde již není tak patrný vliv teplého jižního proudění v období zrání hroznů, a proto tam vznikají vína sice plná, ale se svěžím charakterem. Leží tu dvě výrazná vinařská centra - Mutěnice s výzkumnou vinařskou stanicí a Polešovice, zde byla vyšlechtěna naše nejrozšířenější domácí odrůda Muškát moravský a několik stolních odrůd. <sup>[7]</sup>

#### Turistika

Významných turistických cílů i na Slovácku najdeme spousty. Baťův kanál, je to unikátní vodní cesta na řece Moravě z Kroměříže do Hodonína. Buchlov a Buchlovice, což je raně gotický hrad a zámek ve stylu italské vily s gotickou zahradou. Petrov – Plže, jedná se o malebný komplex vinných sklepů na okraji obce Petrov, dále Mikulčice, kde se nachází národní kulturní památník z doby Velkomoravské říše, Nechory, malebná vesnička vinných sklepů, Milovice s barokním zámeckým areálem, Velehrad jako významné poutní místo, nebo město Uherské Hradiště, kde je historické centrum s několika kostely, na východním okraji v Mařaticích se nachází komplex výstavných měšťanských sklepů s vinicemi.

## **5 Výsledky vlastního průzkumu**

### **5.1 Cestovní ruch a jeho předpoklady v mikroregionu Mikulovsko**

Pro celý Jihomoravský kraj, okres Břeclav i mikroregion Mikulovsko se díky přírodním, geografickým a kulturním podmínkám může stát cestovní ruch významným faktorem ekonomického rozvoje, který má schopnost zvýšit zaměstnanost s vysokým podílem kvalifikované práce. Dnešní turisté mají zájem o pobyt v malebných, relativně čistých venkovských krajinách, kde naleznou architektonické skvosty, mohou navštívit a poznávat historické památky, či společensko – kulturní akce v nich realizované. Velký zájem je nyní i projevován o archeologické nálezy a jejich prezentaci.

Je sledován i vzrůstající zájem o rybolov, myslivost a jízdy na koních. Nejzajímavější z ekonomického hlediska jsou pro poskytovatele koupání a dlouhodobější pobytová rekreace.

Zmiňovaná cykloturistika zaznamenává v posledních letech na jihu Moravy velký rozvoj, a to i v mezinárodním měřítku. Jižní Moravu protínají nadnárodní cyklotrasy, například Moravsko – slezská dálková trasa, nebo Greenways, na tyto trasy navazují Moravské vinařské stezky, při kterých je důležité rozvíjet řadu dalších doprovodných služeb jako jsou půjčovny a opravny kol, ubytovací a stravovací zařízení, informační služby.

Tradiční formou i nadále zůstává pěstování pěší turistiky po naučných stezkách, velké možnosti a rezervy v pobytové venkovské turistice lze hledat i v tzv. agroturistice.

Přírodní, historické a kulturní možnosti mikulovského mikroregionu jsou opravdu hodně rozmanité, neboť geografická poloha na hranicích s Rakouskem v blízkosti významné evropské silniční sítě je i v rámci zahraniční turistiky velmi výhodná.

Co se týče blízkosti dalších atraktivit cestovního ruchu v této oblasti, jako například historické Lednicko – valtické areály (jedna z 12 památek UNESCO v ČR), Moravský kras nebo Slavkovské bojiště, tak se dá říct, že jsou to turisticky významné výjezdové cíle Mikulovska. Velmi výhodná se zde jeví i blízkost moravské metropole Brna jako města s vyhledávanými kulturními památkami, sídla mnoha institucí, konání veletrhů a nespočtu společenských, kulturních a sportovních akcí.

Mikroregion Mikulovsko není však po všech stránkách příliš vyvážený, neboť na straně jedné jsou zde turistické atraktivity, které přesahují regionální význam, např. městská památková rezervace Mikulov, chráněná krajinná oblast Pálava, archeologické památky v Dolních Věstonicích, rezervace lidové architektury Pavlov, nebo obec Klentice.

Na straně druhé jsou zde však i málo vyhledávané kouty mikroregionu, protože to nejsou lokality příliš turisticky známé, málo vyhledávan je jihozápadní kout mikroregionu, ačkoliv se například obec Drnholec, nebo zákoutí kolem řeky Dyje, či cesty pro cyklisty v bývalém pohraničním pásmu mohou stát dalším turisticky velmi zajímavým místem.

Rybaření, moderní odpočinková aktivita nachází výborné podmínky v řece Dyji, včetně Dolní novomlýnské nádrže, která nabízí pro jachtařský sport velmi dobré podmínky jako málokterá vodní plocha v ČR.

Největší předností Mikulovska, velmi moderní záležitostí a předmětem mého zkoumání, je vinařská turistika, pro kterou má území vynikající předpoklady, a to jak samotnou produkcí velmi kvalitních vín, tak i malebnou krajinou s viničními tratěmi, zachovalými objekty vinařských domů a historických, jedinečných sklepů.

Co se týče turistické návštěvnosti je Mikulovsko specifické svojí polohou, kde je velký pohyb mezi Rakouskem a Českou republikou, tento přechod je dle oficiálních údajů z hraničních přechodů nejzatíženější mezi ČR a Rakouskem. I když je velký počet cestujících přes území pouze tranzitujících, jedná se o zanedbatelný a fakticky možný potencionální efekt z cestovního ruchu.

Dle údajů celního úřadu Břeclav mají rozhodující podíl v návštěvnosti kraje turisté z Rakouska, ale velmi často se jedná pouze o jednodenní turistiku, tudíž i devizový efekt je jen nepatrný. Z ostatních zahraničních návštěvníků převažují Němci, Holanďané, Italové a Američané. Jedním z prioritních cílů rozvoje cestovního ruchu v této oblasti by mělo být přilákání a zvýšení podílu návštěvnosti této oblasti zahraničními turisty. V posledních letech je znatelný i nárůst domácích rekreantů, avšak přesné údaje z důvodu absence statistik a evidence přenocujících osob v ubytovacích zařízeních nelze zachytit.

Podobným způsobem jako turistickou atraktivitu v mikroregionu lze hodnotit i možnosti stravování, ubytování, či turistické vybavenosti v jednotlivých obcích Mikulovska. Zatímco v Mikulově nebo Pavlově jsou tyto služby na přijatelné, avšak ne všude špičkové úrovni, tak v některých jiných obcích jsou tyto služby na velmi nízké úrovni. Tento stav je dán ekonomickou silou obyvatel a možnostmi obce.

Tudíž, když shrnu mikroregion Mikulovsko jako celek s typicky venkovským charakterem, územím o velikosti 225 km<sup>2</sup>, polohou při státní hranici s Rakouskem, krajinou s teplým podnebím a dostatkem vody, přírodními, kulturními, historickými a geografickými podmínkami, má tato oblast velmi dobrý potenciál pro rozvoj cestovního ruchu.



Mikroregion Mikulovsko v současné době sdružuje 17 obcí, které společně tvoří „Dobrovolný svazek obcí Mikulovsko“, ve kterém žije přibližně 20 000 obyvatel.

Tyto obce jsem postupně rozepsala a zjišťovala jsem, jak jsou vybavené pro turisty, co jim můžou nabídnout. Pomocným materiálem při tomto zkoumání mi byly interní dokumenty vsi Perná.

Jedná se o tyto obce:

### **Bavory**

Je to malebná, klidná vesnice, která se nachází pod jihozápadními svahy Pálavy, v chráněné krajinné oblasti, s vinnými sklípky, stráněmi vinic. Tato jinak z turistického hlediska velmi atraktivní obec postrádá finanční prostředky pro další rozvoj cestovního ruchu, ve vsi se nachází pouze jeden penzion, ubytování v soukromí a restaurace. Jelikož obec nevydala žádný propagační materiál, není příliš známá pro turistiku, tudíž cestovní ruch zde není významný, ale dle mého názoru by se to mohlo zlepšit díky zkvalitnění možností ubytování a propracovanější propagací obce.



Obr. 8 Vinařská obec Bavory

Zdroj: <http://www.bavory.cz/index.php?IdKat=6>

### **Brod nad Dyjí**

Tato vinařská obec se nachází na břehu Novomlýnské nádrže. Ubytování zde poskytují 2 autokempy a turistická ubytovna, turistika zde je zaměřena především na vodní sporty, rybaření a rekreaci, obec protíná několik cyklotras, proto se může stát zastávkou k odpočinku, posílení se, nebo noclehu. Vybavenost službami v obci je na úrovni průměrné, dostupnost autobusem je dobrá, stravovací služby nabízí pouze hostinec.

Jelikož obec leží na Mikulovské vinařské stezce a prochází jí 3 cyklostezky, má dobré podmínky pro rozvíjení cestovního ruchu.



Obr. 9 Kostel sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Brod\\_nad\\_Dyj%C3%AD](http://cs.wikipedia.org/wiki/Brod_nad_Dyj%C3%AD)

## Dobré pole

Tato vinařská obec disponuje dobrými podmínkami pro rozvoj cykloturistiky a vinařské turistiky. Bohužel v obci chybí jak pohostinství, tak i ubytovací zařízení, uvažuje se zde alespoň o zřízení informačního centra a například půjčovny kol.



Obr. 10 Letecký pohled na obec

Zdroj: <http://www.dobrepole.cz/index.php?IdKat=5&PodKat1=10>

## Dolní Dunajovice

Jsou velkou vinařskou obcí, nachází se na severních svazích Dunajovických kopců. Vesnice má služby na vysoké úrovni, existuje zde celá řada služeb, včetně několika restaurací, sedmi ubytovacích zařízení, velmi oblíbené jsou vinárny. Je zde muzeum Dr. Karla Rennera. Je to obec vyhledávaná turisty, má i vlastní propagační materiál.



Obr. 11 Obec Dolní Dunajovice

Zdroj: [http://www.pampeliska.cz/img/pruvodce/obce/4880\\_1.jpg](http://www.pampeliska.cz/img/pruvodce/obce/4880_1.jpg)

## **Dolní Věstonice**

Obec leží na severním svahu Pálavy, má velké perspektivy pro uplatnění se ve vinařské turistice, neboť je zde řada vinných sklepů a tradiční vinařství je hodně rozšířeno. Je zde vysoká nabídka ubytovacích služeb, 2 penziony a ubytování v soukromí. Poptávce odpovídá nabídka stravovacích služeb.

Co turisty láká do této pěkné moravské vesničky, je určitě i soška Věstonické Venuše, která byla objevena v roce 1925 a proslavila obec téměř po celém světě.



Obr. 12 Sklepy ve Věstonicích

Zdroj: <http://www.obecdolnivestonice.cz/index.php?idh=2&idv=12>

## **Drnholec**

Tato velká obec na západě mikroregionu je turisty dosud málo objevená, snad v důsledku polohy (mimo hlavní silnici). Je to však škoda, neboť má velmi dobré podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Nalezneme tady zámek bývalého panství, barokní kostel, možnosti rybaření v řece Dyje a krásnou přírodu kolem ní. Služby jsou rozvinuty na dobré úrovni, je zde hotel s vinárnou, gastronomii zabezpečují 2 pohostinství. Uvažuje se o zřízení informačního centra a půjčovny kol.



Obr. 13 Obec Drnholec

Zdroj: <http://www.obecdnholec.cz/index.php?nid=2404&lid=CZ&oid=271459>

## Horní Věstonice

Tato obec, která je polohována na úpatí Pálavy, má výborné předpoklady pro pobytovou turistiku, pěší turistiku a cykloturistiku. Vinařství je zde tradiční, tudíž se očekává zvýšení významu vinařské turistiky.

Blízkost Novomlýnských nádrží umožňuje rozvoj turistiky u vody a rybaření. Co se týče ubytování, nachází se tady penzion s restaurací a řada soukromých zařízení. Je tu několik vinných sklepů a dvě vinárny.



Obr. 14 Obec Horní Věstonice

Zdroj: [www.rotrekl.cz/o\\_vine.htm](http://www.rotrekl.cz/o_vine.htm)

## Jevišovka

Tato obec není turisticky příliš zajímavá, nachází se až na jihozápadním cípu okresu Břeclav. Má klidné a čisté prostředí v blízkosti řeky Dyje. Je zde nabízeno ubytování v soukromí a pohostinství. Krajina v okolí obce je předurčena svým rovinatým reliéfem k cykloturistice. Obcí prochází cyklistická stezka Brno - Vídeň a Moravská vinná stezka.

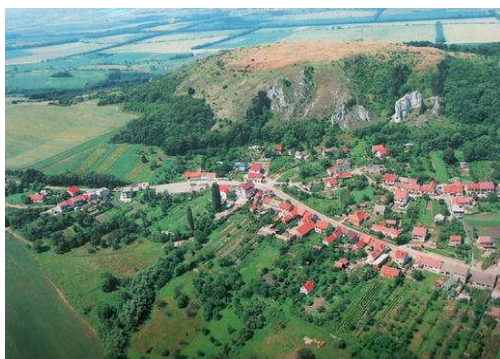


Obr. 15 Vinice v Jevišovce

[www.marcincak.cz/.../images/vinobranin01\\_v.jpg](http://www.marcincak.cz/.../images/vinobranin01_v.jpg)

## Klentnice

Touto obcí položenou v kopcích Pálavy, v CHKO procházejí turistické pěší trasy a cyklotrasy. Díky své malebnosti je vyhledávána turisty. Ubytovací a stravovací služby jsou na poměrně dobré úrovni. Je zde hotel, četná ubytování v soukromí a penzion. V obci se uvažuje o výstavbě dalších doprovodných služeb jako informační středisko, půjčovna kol apod. Propagační materiály obec nemá.



Obr. 16 Obec Klentnice

Zdroj: <http://www.klentnice.cz/index.php?nid=1433&lid=CZ&oid=144798>

## Mikulov

Město Mikulov vyniká svými architektonickými památkami. V Mikulově je v současné době celá řada služeb. Ubytovací služby poskytuje 37 ubytovacích subjektů (kapacita asi 1000 lůžek) a další 4 hotely (kapacita asi 230 lůžek). Ve městě je přibližně 40 subjektů poskytující pohostinskou činnost, z čehož 12 má úroveň restauračního zařízení s vyšší kvalitou. Základní informace turistům poskytuje turistické informační centrum Mikulov. Byla vydána řada propagačních materiálů. Město se propaguje na veletrzích a prezentacích cestovního ruchu a vytváří produkty k rozvoji cestovního ruchu. Dopravní napojení na město je velmi výhodné. Vznikl zde projekt „Zahrada Evropy“, který je zaměřen na trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu v oblasti Lednicko – Valtického areálu a CHKO Pálava.

Vinařská tradice je zde specifická, má kontinentální význam. S městem Mikulov je spojeno spousta vinařských akcí, například *Pálavské vinobraní*, koná se 12.-14.9., které letos navštívilo kolem 30 000 účastníků, dokazuje, že o tyto akce je velký zájem, z dalších akcí bych ráda jmenovala: *Výstava vína mikulovské vinohradské podoblasti*, datum konání je 14.3., je to výstava a soutěž vín. První mezinárodní setkání vinařek na území ČR se nazývá, *Mezinárodní sympozium vinařek*. Když se řekne *Mikulovské vinné trhy*, jde o akci, kde se konají prestižní degustace špičkových vín z celé Moravy.



*Mladé víno odchází*, je to rozloučení se s mladým vínem roku 2008 a degustace s ním spojená. *Výstava vín šampiónů*, prezentace špičkových vín z Mikulovské podoblasti. Akce s názvem *Zarážení hory a degustace vín* je spojena s ochutnávkami vín a cimbálovou muzikou. Akce *Svěcení vína ročníku 2009* čeká Mikulov v listopadu tohoto roku, je přichystán kulturní program spojený se svěcením mladého vína.

Nemohu opomenout vinné stezky procházející oblastí Mikulov. Tyto stezky jsou vyhledávány především vyznavači zdravého životního stylu, jsou spojené s degustací vína a pohybem v přírodě v okolí Pálavy. Tímto malým územím prochází hned několik vinařských naučných stezek.

#### *Moravská vinná stezka*

- Délka trasy: cca 280 km
- Trasa: Drnholec • Novosedly • Nový Přerov • Dobré Pole • Březí • Mikulov • Klentnice • Pavlov • Dolní Věstonice • Strachotín • Pouzdřany • Popice

#### *Mikulovská vinařská stezka*

- Délka trasy: cca 82 km
- Trasa: Mikulov • Sedlec • Úvaly • Valtice • Hlohovec • Lednice • Bulhary • Milovice • Dolní Věstonice • Strachotín • Ivaň • Pasohlávky • Brod nad Dyjí • Novosedly • Nový Přerov • Dobré Pole • Březí • Mikulov

#### *Vinařská naučná stezka Mikulov*

- Délka trasy: cca 20 km
- Trasa: Mikulov • Bavory • Perná • Horní Věstonice • Dolní Věstonice • Pavlov • Klentnice • Mikulov

#### *Vinařská naučná stezka Stará hora*

- Délka trasy: 3,5 km
- Trasa: Stará hora (37 km) • Mikulov • Bavory • Dolní Dunajovice • Brod nad Dyjí • Novosedly • Dobré Pole • Březí

#### *Vinařská naučná stezka Valtice*

- Délka trasy: 5 km
- Trasy: Valtice • Reistna • Valtice

## Milovice

V této vesnici jsou taky velmi dobré podmínky pro rozvoj venkovského cestovního ruchu a vinařské turistiky, to díky poloze na břehu novomlýnské nádrže. Problematické je dopravní spojení sem. Stravovací a ubytovací služby nejsou na dostatečné úrovni.



Obr. 17 Obec Milovice

Zdroj: <http://www.obecni-urad.net/source/zajimavosti.php?ID=7312>

## Novosedly

Tato obec má výborné předpoklady pro rozvoj vinařské turistiky, vinařství zde má tradici. Vede tudy naučná vinařská stezka a cyklostezka. Obec by měla zapracovat na rozvoji ubytovacích a stravovacích služeb. Vinařství v obci spolupracují při vytváření programů pro turisty.



Obr. 18 Obec Novosedly

Zdroj: <http://www.novosedlynamorave.cz/vinarstvi/sklepy.html>

## Nový Přerov

Obec je v posledních letech zvelebována a stává se atraktivním místem pro turisty. Je zde řada vinných sklepů. Přírodní podmínky a terén jsou velmi výhodné i pro cykloturistiku.

Obec by dále chtěla zlepšovat své služby turistům v rámci rozvoje parkovišť, služeb cyklistům, ubytovacích a stravovacích služeb. Obec nevydala žádné propagační materiály.



Obr. 19 Obec Nový Přerov

Zdroj: [http://levneubytovani.net/fotky/0801\\_v.jpg](http://levneubytovani.net/fotky/0801_v.jpg)

## **Pavlov**

Je krásnou, architektonicky významnou obcí, která se nachází na severovýchodním úbočí Pálavy, pod zříceninou hradu Děvičky. Jsou zde barokní domy a historické vinařské domy, tato obec je velmi vyhledávaná turisty. Dalším lákadlem je zde možnost jachtaření v novomlýnských nádržích. Podmínky pro vinařskou turistiku jsou přímo výborné. Vede tudy vinařská naučná stezka.

V posledních letech se zde rozšířila nabídka stravovacích a ubytovacích služeb. Byla zde vybudována sportovní hala, volejbalové hřiště a další služby. Obec vlastní propagační materiály.



Obr. 20 Pohled na Pavlov

Zdroj: [http://www.obec-pavlov.cz/gal/pam/pam\\_9\\_x.jpg](http://www.obec-pavlov.cz/gal/pam/pam_9_x.jpg)



## **Perná**

Je malebná vinařská obec s polohou na západních svazích Pálavy. Pro cestovní ruch nabízí velmi dobré podmínky, jak v cykloturistice, turistice, agroturistice, a především ve vinařské turistice. Je tu na velmi dobré úrovni poskytována nabídka ubytování. Obec Perná bude následně rozebrána podrobněji.



Obr. 21 Obec Perná

Zdroj: <http://www.penzion-perna.cz/images/perna/perna2.jpg>

## **Sedlec**

Dobrá poloha na významném silničním komunikačním tahu umožňuje obci být vyhledávaným místem s dobrými podmínkami pro rozvoj cykloturistiky a vinařské turistiky. Zdejší hotelová škola, či bývalé sirnaté lázně jsou dobrým stimulem pro rozvoj cestovního ruchu. Ubytovací a stravovací zařízení nejsou na dostačující úrovni.



Obr. 22 Vinný sklep v Sedleci

Zdroj: <http://www.sklepymoravy.cz/obrazky-soubory/1-7-ba8b5.jpg>

## 5.2 Zhodnocení Mikulovska

Mikulovsko má neobyčejně bohatý potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Pochopitelně je zde i řada nedostatků, avšak rázu, se kterým se potýká téměř každý kraj. Je to především: nedostatečná podpora ze strany státu, dále se mohou jako malé, avšak zásadní problémy jevit malá a nedostatečná propagace obcí i regionu, malá jazyková vybavenost obyvatel a nedostačující informovanost o průmyslu cestovního ruchu.

V posledních letech proběhlo velké zlepšení co se týče informačních center, tvorby a tisku propagačních materiálů obcí, vzniku penzionů, hotelů a stravovacích středisek. Byly vybudovány cyklistické a vinařské naučné stezky a obyvatelé pocítili šanci u těchto tras zřizovat vinné sklepy, tak oblíbené turisty. Region se prezentuje na domácích i zahraničních veletrzích cestovního ruchu.

Ve velké části obcí, kromě Mikulova, které je turisticky nejvybavenější, chybí další doprovodné služby – turistické informační služby, půjčovny kol, bankovní služby, prodej upomínkových předmětů.

Mým doporučením co se týče mikroregionu jako celku je rozvíjení zařízení pro volný čas jako např. fitcentra, hřiště, plochy pro koupání s odpovídajícími službami.

Obce by měly lépe uchopit i svůj památkový fond, jenž je zde značný, a optimálně ho uplatnit.

Mikroregion disponuje kvalitními průvodci a mapami, pro svoji prezentaci má zřízené kvalitní a přehledné internetové stránky. Město Mikulov se aktivně podílí na přípravě turistických programů, tras a stezek.

Za zmínku jistě stojí i profesionální incomingové agentury (např. Greenways travel club, destinační agentura Avedon), které přivázejí domácí i zahraniční návštěvníky.

Cestovní ruch jako takový je v mikroregionu na dobré úrovni. Příliv turistů je značný, pochopitelně je stále co zlepšovat, např. propagace mikroregionu.

Cíle Mikulovska jsou neustálé rozvíjení cestovního ruchu, spravování turistické infrastruktury a zejména podpora vinařství a vinařské turistiky, která je zde pochopitelně prioritou a nejčastějším důvodem návštěvy turistů.

### 5.3 Obec Perná

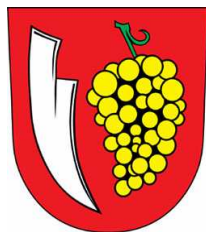
Objektem mého zkoumání je vinařská obec nacházející se v okrese Břeclav, Perná. Tato obec čítá přibližně 760 obyvatel a nachází se na úpatí Pálavských vrchů, asi 6 km severně od Mikulova, uprostřed bohatých vinohradů a úrodné černozemě jižní Moravy. Přilehlé územní celky Perné jsou součástí chráněné krajinné oblasti Pálava, zasahují zde i národní přírodní rezervace Děvín a národní přírodní rezervace Tabulová. V rezervacích jsou zastoupeny všechny významné stepní a lesní biotopy Pavlovských vrchů a objevují se tady i četné druhy chráněných rostlin a živočichů, západní část katastru je osázena meruňkovými a broskvovými sady a pochopitelně vinohrady.

Co se týče minulosti, bohaté archeologické nálezy svědčí o výskytu člověka, již v dobách pravěku. Ves Perná se v písemných pramenech poprvé objevuje roku 1305. V roce 1323 již obec patří k mikulovskému panství a je nazývána Pergen. Tento původní název byl odvozen od německého „Bergen“ – hory, dnešní název obce Perná je používán od roku 1945. Český název vznikl zkomolením německého jména Pernia. Obyvatelstvo v obci bylo do roku 1945 převážně německé, po odsunu byla obec obydlena novými obyvateli, a to především Valachy.

Ve vsi jsou k nalezení i opravdové architektonické skvosty, jako například farní kostel sv. Mikuláše z roku 1510 – 1583, doplněný raně barokními sochami. Průčelí kostela, oltářní výjev i socha Madony s dítětem jsou vzácná, raně barokní díla Ignáce Lengelachera. Na návsi stojí sousoší Nejsvětější Trojice z roku 1865. O něco níže stojí neoempírová kašna z roku 1902, která má hodnotu estetickou, ale sloužila především jako napajedlo pro koně, kteří se zde hojně chovali.

V obci se dále nachází: základní škola, knihovna, zdravotní středisko, ubytovací a stravovací zařízení.

Perná je 13. největší vinařskou obcí v České republice. Katastrální území obce má rozlohu 924 ha.



Obr. 23 Znak Perné

Zdroj: <http://www.edb.cz/Detail.aspx?L=CZ&SML=6825163043000>

## Historie a současnost vinařství na Pálavě

Vznik vinařství je zde spojován s rokem 276 – 282 n.l., kdy byla převezena vinná réva s příchodem císaře Marka Aurelia Proba a X. římské legie, avšak přímé důkazy o pěstování vinné révy jsou až z 8. a 9. stol., tj. z doby slovanského osídlení. V roce 1332, jak lze vyčíst z dobových listin, je tato obec zaměřena především na vinařství, ze zápisků lichtensteinského urbáře z roku 1414 se vinice těšily obrovskému rozkvětu, příjmy z nich byly dvakrát vyšší než příjmy z polí. Perenské víno z Purgmanické hory bylo známo široko daleko.

Nemohu zapomenout ani Šlechtitelskou vinařskou stanici, která zde vznikla v roce 1946 a postupem času se stala významným centrem vinohradnického výzkumu. Prvním úspěchem i v rámci celé republiky, bylo vyšlechtění odrůdy Pálava v roce 1979, v roce 1983 se přiznala další odrůda Aurelius, časem byly vyšlechtěny ještě 3 odrůdy révy vinné, které byly zapsány v roce 2001, Lena, Agni a Ariana.

V katastru obce se dnes nachází 250 ha vinic v 17 viničních tratích. Z nejoblíbenějších odrůd se zde pěstuje Ryzlink vlašský, Veltlínské zelené, Müller Thurgau, Sauvignon a Chardonnay, z modrých pak Frankovka, André, Svatovavřínecké a Cabernet moravia.

Co se týče počtu vinařů, tak pro svou vlastní potřebu tu pěstuje vinnou révu téměř každá rodina a pěstováním a výrobou vína se zabývá několik velkých a velký počet malých vinařů.

Stále větší počet vinařů v Perné rozšiřuje své vinice a sklepní hospodářství a buduje ubytování pro domácí a zahraniční turisty. Sklepní uličky i jednotlivé vinné sklepy se nacházejí v jihovýchodní části obce, kudy rovněž procházejí dvě populární vinařské stezky.



Obr 24. Pohled na Novomlýnskou nádrž z Pálavského vinohradu

Zdroj: vlastní

## 5.4 Vinař pan Josef Tkadlec

Pan Josef Tkadlec je rodák z Perné. Spolu se svou manželkou a dvěma syny se vinařství věnují na plný úvazek, a je to jejich hlavní a jediná obživa. Vztah k vínu zdědil pan Tkadlec po svých rodičích, stejně tak i 3 ha vinogradů, na kterých pěstuje 14 000 vinných hlav. Druhy vína, které pěstuje jsou tyto: Bílé odrůdy - Ryzlink Vlašský, Chardonnay, Müller Thurgau, Pálava, Sauvignon, Tramín červený, Muškát Ottonel, Neuburské, Veltlínské zelené a z červených vín - Frankovka, Modrý Portugal, Zweigeltrebe, Svatovavřínecké a Rulandské modré.

Pan Tkadlec vlastní velký vinný sklep, avšak není zařízený a vybavený pro turisty. Je „pouze“ dodavatelem vín po České republice a tato činnost ho natolik zaměstnává, že mu již nezbývá času na otevření sklepa pro turisty. Vlastní malý penzion, přibližně pro deset lidí a po předchozí domluvě je ochotný uspořádat degustaci

Pro pana Tkadlece jsem si připravila následující otázky:

*- Jaký mají vliv folklórní události na návštěvnost sklepů?*

„V Perné není moc událostí, v srpnu se tu organizují Krojované hody, Vinařský spolek pořádá několikrát do roka besedu u cimbálu s ochutnávkou vín, ale to je věc spíš pro místní vinaře, turisté taky jezdí a pochopitelně navštíví sklep, ale nejsou to nijak významné počty.“

*- Jaké procento produkce vinaři prodají přímo ve sklepech a co dělají se zbytkem?*

„Ve sklepech se prodá naprosto všechno, dřív nebo později!“

*- Jak se mění podíl zahraničních či vzdálených tuzemských hostů v průběhu roku?*

„Nejsilnější je to v letních měsících – červenec a srpen, to je vidět i hodně Rakušany, v době sklizně je návštěvnost tuzemských turistů asi největší, slábne to v zimních měsících, ale na jaře je to zpět. Tady je sezóna po celý rok.“

*- Má opravdu statisticky významný vliv zavedení cyklostezek na návštěvnost sklepů?*

„Přímo u nás ne, ale v Mikulově určitě ano, jak jsi řekla, je to moderní, ale někdo si může položit otázku, zda má cenu riskovat a dělat ochutnávky na kole, když je to trestné.“

*- Jde zde na odbyt krom vína i jiný druh alkoholu?*

„No především mezi místními je oblíbená pálenka, a to ze všeho, neboť většina obyvatel Perné jsou Valaši. Výroba destilátů poslední rok prudce upadla.“

*- Za čím ještě krom vinařské turistiky jezdí turisté do Perné?*

„Všude kolem je krásná příroda Pálavy, hrad Děvín, Novomlýnské nádrže, či nedaleko město Mikulov se svými historickými památkami.“

Pan Tkadlec mě poté odkázal na svou sestru paní Kosíkovou. Vinařství u Kosíků má dlouholetou vinařskou tradici. Kosíkoví vlastní nedávno vybudovaný penzion s ubytovací kapacitou 35 lůžek. Je zde 11 pokojů a každý má vlastní sociální zařízení. Tento penzion je postaven přímo nad vinným sklepem, tudíž součástí penzionu je nezbytně i místnost pro degustaci vín. Parkování je bezproblémové ve dvoře penzionu. Jsou zde dvě posezení: jedno pro dvacet osob, to se nachází ve sklepě s krbem, který byl postaven v minulém století, to druhé je až pro 55 osob, nachází se v degustační místnosti penzionu. Degustace se provádí asi s dvaceti víny, nejčastěji přívlastkovými.

V Penzionu u Kosíků se dle jejich statistik za loňský rok najedlo a přespalo 2700 lidí. Co se týče stravovacího servisu, snídaně jsou zajištěny automaticky, při večerním sezení nad vínem jsou podávány nejčastěji obložené talíře, masa apod. po domluvě s majitelem. Co je velkou výhodou penzionu je půjčovna kol. Pro dospělé je připraveno 7 kol, pro děti 6 kol. Tato služba je hojně využívána turisty. Kosíkoví mají klientelu téměř z celé České republiky, jde především o individuální turisty, díky pěkně zpracovaným internetovým stránkám a vydaným propagačním brožurkám.

Rodinné tradiční vinařství Kosíků vlastní 8ha vinogradů, na kterých pěstují až 27 000 hlav. Vyrábějí 11 druhů vín (7 bílých: Veltlínské zelené, Ryzlink vlašský, Ryzlink rýnský, Muškát ottonel, Pálava, Chardonnay, Sauvignon a 4 červené: Rulandské modré, André, Svatovavřínecké, Cabernet Sauvignon).

Vinařství je dle pana Kosíka založeno na malém zatížení keřů a maximálním omezení používání chemických prostředků.



Obr. 25 Penzion u Kosíků

Zdroj: vlastní



Mojí třetí zastávkou při putování v obci Perná byl Penzion Maňák sídlící téměř hned naproti Penzionu u Kosíků. Vstřícný majitel mi ochotně poskytl cenné informace.

Pan Maňák vlastní 5 ha vinic, je to rodinné vinařství, které vzniklo v roce 1989. Pan Maňák si tedy vyrábí vlastní víno, které při degustacích prezentuje. Penzion je nově postavený, s kapacitou až 50 lůžek. Pro hosty se zde nabízí využití venkovní terasy, krytého altánu se zahradním grilem, bazénu, otevřeného parkoviště, úschovny kol i písečného kurtu pro volejball.

Nejvíce mě zajímala klientela. Pan Maňák mi prozradil, že má sezónu od května do listopadu, kdy je příliv turistů opravdu značný, jeho klientela je stálá a jde především o řízené zájezdy pořádané cestovními kanceláři. Mezi tuzemskými hosty jsou to turisté především z Plzně, Jablonce nad Nisou, Ústí nad Labem a Liberce. Nejčastěji jsou tady pořádány různé firemní akce, školení, ale i rodinné oslavy a setkání přátel.

Provádějí se tu na objednávku akce s názvem Setkání s vínem, jde o prohlídku sklepů spojenou s řízenou degustací, možnost bohaté hostiny za doprovodu cimbálové muziky. Na můj dotaz kolikrát měsíčně je využívána služba cimbálové muziky jsem dostala odpověď „dvacetkrát měsíčně“.

Rovněž mě zajímalo jak je to se zahraničními turisty u pana Maňáka. „Největší podíl zahraničních hostů tvoří Rakušané.“



Obr. 26 Penzion Maňák

Zdroj: vlastní

O pár metrů dál jsem narazila na poslední výrazný penzion této obce a to Penzion u Valíčků. Je zde možnost ubytování asi 16 hostů, avšak bez stravy. Po domluvě je možnost návštěvy sklepa s ochutnávkou vín.

Všechny tři penziony mají kvalitní internetové stránky, kde se prezentují. Co se týče konkurence v zásadě tu není problém, neboť každý vinař má již časem vytvořenou svou vlastní klientelu.

## 6 Závěr

Výzkum přinesl nové poznatky o vývoji a současném stavu vinařské turistiky v mikroregionu Mikulov, který jsem dvakrát navštívila a pobývala jsem zde, abych mohla o oblasti podat nezkreslenou výpověď.

Byly zanalyzovány všechny obce náležící mikroregionu, a především obec Perná. Když shrnu výsledky svého šetření, tak mi vychází, že cestovní ruch udělal v této oblasti za poslední roky obrovský skok. Byla zbudována spousta tras a stezek, ročně je zde pořádáno mnoho akcí, kraj se prezentuje všemi možnými prostředky.

Co však chybí některým obcím, je určitě větší odvaha pustit se do podnikání, zřídit ubytovací střediska a dát o sobě vědět, zřizovat například řízené zájezdy, neboť všechny obce, a to bez výjimky, vynikají dobrou polohou, krásnou přírodou a především, všude se pěstuje vinná réva, to by si majitelé vinohradů měli uvědomit, avšak na druhou stranu současná legislativa a různá přísná opatření ze strany Evropské unie omezují vinaře a podnikatele v mnoha krocích. Vinohrad u rodinného domu má v těchto obcích téměř každý občan, ale jen malý, pro svou vlastní potřebu, neboť pro vinaře je to již činnost prodělečná, výnosy stačí pouze na pokrytí nákladů a v některých případech ani to ne.

Trend cyklostezek. Skoro všichni dotázaní vinaři se shodují, že jejich budování nemá na návštěvnost sklepů větší vliv, nebo jsou zaznamenány výrazné obraty, protože dle jejich slov cyklisti tímto spíše zdržují.

V poslední části výzkumu jsem se přenesla k obci Perná, která je dobře vybavena pro cestovní ruch, a to nejen co se týče ubytovacích možností, ale i soukromých vinařů, kteří velmi ochotně pozvou turistu do sklepa, kde mu poutavým způsobem dokáží vyprávět o víně a probudit v něm opravdový zájem o tento druh turistiky. Obec Perná vlastní propagační materiál a má opravdu výbornou polohu.

Vinaři v Perné jsou si dobře vědomi bohatství, které ukrývá jejich kraj, a správně uchopili šanci v rozvoji tuzemského i zahraničního cestovního ruchu. Nyní se vinařská turistika stala opravdu populárním odvětvím, do jehož rozvoje se již investovaly nemalé částky, avšak výsledek byl znát.

Co se týče mých doporučení, určitě by nebylo na škodu dát o sobě více vědět právě do zahraničí, neboť tito turisté jsou pro nás významnou příjmovou kapacitou, a také je vyjde pobyt u nás mnohem levněji.



Jedním ze způsobů, jak bych se takto mohla dostat do podvědomí zahraničních turistů, by určitě byla tvorba vlastních „turistických balíčků“, které bych překládala do řeči té země, kam bych nabídku balíčku posílala, určitě by mířily do cestovních kanceláří Rakouska, Slovenska, ale i Německa a Anglie, jakožto velmi turisticky založených států. Mikroregion i obec Perná mají co nabídnout, čím se pochlubit, tyto programy by byly založeny na propagaci jedinečnosti krajiny, hlavním bodem by bylo turistům ukázat naši kulturu, a to vše v napojení na vinařskou turistiku. Pokud by byl zaznamenán úspěch u těchto hostů, potom i jejich reference budou příznivé. Zmiňuji se pouze o zahraničních turistech, ale ani našich domácích není zrovna tolik, kolik by mohlo být, tudíž by se mělo začít tady, při současném stavu ekonomiky tuzemskému cestovnímu ruchu nahrává spousta faktorů.

Ubytovací zařízení by se měla více zviditelňovat, propagovat, zřizovat půjčovny kol a pracovat na turistických programech i v období, kdy není sezona nejvytíženější, a to v zimě. Vinařská turistika je specifický obor, který není určen všem návštěvníkům, např. nezletilost hostů, neoblíbenost vína apod. Těmto turistům by se mělo vyjít rovněž vstříc a chystat balíčky po krásách jižní Moravy i speciálně pro ně.

Nebylo by pravdou kdybych tvrdila, že se již takto jižní Morava nepropaguje, existuje již několik mnou zmiňovaných agentur, které zajišťují veškeré služby spojené s vinařskou turistikou, ale pořád to není dostačující a zcela přesvědčivé.

Vinařství je krásný obor, kterému se věnují lidé, kteří ho mají za největšího koníčka, a obětují mu většinu svého času, a jen díky nim se může tento druh turistiky neustále rozvíjet. Vinařská turistika má velkou tradici a jistě i dobrou budoucnost.



Obr. 27 Sklenice červeného vína

Zdroj: <http://wineblog.cz/wp-content/uploads/sklenice.jpg>

## Použitá literatura

### *a) Publikace*

- [1] HAUFT, Jindřich, Nový brevář o víně, vydavatelství Svěpomoc, 336 s. ISBN: 80-7063-034-5.
- [2] HESKOVÁ, Marie a kol. Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 1. vyd. Fortuna 2004. 223 s. ISBN: 80-7168-948-3.
- [3] INDROVÁ, Jarmila a kol. Cestovní ruch. 1. vyd. Praha: Oeconomia, 2007. 120 s. ISBN: 978-80-245-1252-5.
- [4] MALÁ, Vlasta a kol. Základy cestovního ruchu. 1. vyd. Praha: Oeconomia, 2002, 98 s. ISBN: 80-245-0439-1.
- [5] PÁSKOVÁ, Martina, ZELENKA, Josef, Výkladový slovník cestovního ruchu, vydala Česká republika, Ministerstvo pro místní rozvoj 2002. 433 s. ISBN: 80-239-0152-4.
- [6] PRIEWE, Jeans, VÍNO praktická škola, vydavatelství Bratislava: Ikar, 124 s. ISBN: 80-551-0178-7
- [7] VILÉM, Kraus, Encyklopedie českého a moravského vína, Knižní klub, 222 s. ISBN: 80-7176-845-6.
- [8] VYSTOUPIL, Jiří, ŠAUER, Martin, Základy cestovního ruchu. 1. vyd. Brno 2006. 163 s. ISBN: 80-210-4205-2.

### *b) Tištěné publikace*

- [9] Propagační materiál, vína z Moravy vína z Čech – VINAŘSTVÍ V ČECHÁCH A NA MORAVĚ
- [10] Propagační materiál, vína z Moravy vína z Čech – Zdravý život s vínem

- [11] Propagační materiál, vína z Moravy vína z Čech – Požitek pro všechny smysly

*c) Internetové publikace*

- [12] Roztocká vinotéka (cit. 2009-05-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.roztocka-vinoteka.cz/historie-morava.html>>
- [13] Moravské vinařské stezky (cit. 2009-20-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.cyklotoulky.cz/clanky/clanky-display/cyklostezky/ceska-republika/moravske-vinarske-stezky/00175/>>
- [14] Cyklistika KRNOV, Moravské vinařské stezky (cit. 2009-02-04). Dostupné z WWW:  
<<http://www.cyklotoulky.cz/clanky/clanky-display/cyklostezky/ceska-republika/moravske-vinarske-stezky/00175/>>
- [15] Vinařská podoblast znojemská (cit. 2009-07-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.wineofczechrepublic.cz/r-5-3-1-54-vinarska-podoblast-znojemska-cz.html>>
- [16] Vinařská podoblast mikulovská (cit. 2009-07-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.wineofczechrepublic.cz/2-1-2-podoblast-mikulovska-cz.html>>
- [17] Vinařská podoblast velkopavlovická (cit. 2009-07-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.wineofczechrepublic.cz/2-1-3-podoblast-velkopavlovicka-cz.html>>
- [18] Vinařská podoblast slovácká (cit. 2009-08-03). Dostupné z WWW:  
<<http://www.wineofczechrepublic.cz/2-1-4-podoblast-slovacka-cz.html>>

*d) Jiné publikace*

- Interní materiály obce Perná
- Propagační materiály zaslané informačními centry Jihomoravského kraje

## Seznam zkratek

apod.	a podobně
atd	a tak dále
C	Celsiův stupeň
cca	přibližně
ČEDOK	Československá dopravní kancelář
ČR	Česká republika
km	kilometr
km <sup>2</sup>	kilometr čtverečný
l.	litr
mld.	miliard
např.	například
n.l.	našeho letopočtu
obr.	obrázek
pH	kyselost
r.	rok
stol.	století
tj.	to je
tzv.	tak zvaný
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	United Nations World Tourism Organization
WTO	World Trade Organization

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne .....

.....  
Kristýna Waldeckerová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Bratří Hlaviců 104, 755 01 Vsetín